

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

TUGIISIKUTEENUS RASKE JA SÜGAVA PUUDEGA LAPSELE

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Sisukord

TEENUSE SISU.....	3
Teenuse sihtgrupp.....	3
Teenuse eesmärk	3
Teenuse kirjeldus.....	3
Tugiisik.....	3
Vanema roll teenuseosutajaga suhtlemisel.....	4
Teenuse korraldamine kohalikus omavalitsuse üksuses.....	4
TEENUSE OSUTAMINE.....	4
Teenuse osutamise aeg	4
Tugiisikuteenus haridusasutuses	5
Tugiisikuteenus vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses jms.....	5
Tugiisik lapse saatjana transpordis, liikluses jms.....	6
Teenuse finantseerimise/ maksumuse põhimõtted	6
TEENUSE TAOTLEMINE	6
Teenuse taotlemine ja vastutav isik.....	6
Teenuse vajaduse hindamine	7
Vajalikud dokumendid	7
Teenusele suunamine	8
Menetluse pikkus.....	8
Teenuse osutamise maht.....	8
TEENUSE OSUTAJA	8
Nõuded personalile.....	9
Soovitused tugiisiku töö korraldamiseks.....	10
KLIENDI TAGASISIDE JA ÕIGUS.....	10
TEENUSE OSUTAMISE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID	10
KOOSTAJAD	11

TEENUSE SISU

Teenuse sihtgrupp

Raske ja sügava puudega lapsed vanuses 0-18.a, kes vajavad puudest tulenevate sotsiaalsete, psühholoogiliste või terviseprobleemide tõttu juhendamist, julgustamist, järelevalvet ja motiveerimist. Teenust saav laps elab oma kodus või on asendushooldusel.

Teenuse eesmärk

Lapse tugiisikuteenuse eesmärk on toetada lapsevanema, eestkostja või lepingu alusel lapse perekonnas hooldaja toimetulekut või töötamist. Lapsevanem, eestkostja, lapse perekonnas hooldaja mõisteid kasutame kirjelduses edaspidi ühise nimetajana – lapsevanem. Samuti on tugiisikuteenuse eesmärgiks lapse ea- või võimetekohase arengu toetamine ja vajadusel hooldustoimingute sooritamine. Teenust pakkudes tuleb sotsiaalse tõrjutuse ennetamiseks ja leevendamiseks tagada lapsele eakaaslastega võrdsed võimalused ning vähendada lapsevanemate hoolduskoormust, andes neile võimalusi tööhõives osalemiseks.

Teenuse kirjeldus

Teenuse sisuks on ühe lapse juhendamine, abistamine ja jõustamine last arendavates tegevustes, kohustuste täitmisel, õiguste teostamisel ja/või keerulise olukorraga toimetulekul. Tugiisik abistab last arendavate tegevuste läbiviimisel, õpetab ja julgustab igapäevaelus toime tulema.

Tugiisik võib vajadusel olla ka lapsele saatjaks. Tugiisik abistab ja motiveerib last õppimisel ning aitab suhelda nii perekonnaliikmetega kui ka isikutega väljaspool kodu.

Tulenevalt lapse east ja arengulisest võimekusest võib tugiisik olla lapsele teabe vahendaja asjaajamistes, abistaja õppimises, toetaja vajalike suhtluskontaktide loomisel, emotsionaalse toe pakkuja, asjakohaste ja toetavate kogemuste jagaja, igapäevatoimingutes juhendada jms.

Tugiisikuteenust korraldatakse igale lapsele individuaalselt. Tugiisiku töö sisu, ülesanded ja korraldus on lapse vajadustest sõltuvalt erinev. Tugiisiku täpsed tööülesanded kirjeldatakse tugiisikuga sõlmitud lepingus või ametijuhendis.

Tugiisiku tegevused ning teenuse osutamise aeg ja koht on eelnevalt lapsevanemaga kokku lepitud. Teenuse osutamine toimub ainult lapse seadusliku esindaja teadmisel ja nõusolekul. Lepinguliste tegevuste korrektseks täitmiseks annab lapsevanem ülevaate lapse tervisliku seisundi, raviskeemi, päevakava, harjumuspärase käitumise, sh pere tavade ja väärtuste, emotsionaalse väljendusvormide, meelis- ja häirivate tegevuste jm vajaliku teabe kohta.

Tugiisik

Lapse tugiisik tegeleb ainult ühe lapsega. Tugiisiku ülesanne on koostöös lapse vanemaga toetada lapse igakülgset arengut ja toimetulekut. Lapse võimete maksimaalseks arendamiseks on oluline, et tugiisik keskendub eelkõige lapse juhendamisele ja abistamisele ning vajadusel teeb koostööd last ümbritseva pere- ja spetsialistide (kohalik omavalitsus, haridus-, hoolekande- ja meditsiiniastutused jt) võrgustikuga

Lapsega töötav tugiisik:

- õpetab last enda eest hoolitsema;
- julgustab igapäevaelus toime tulema;
- aitab kaasa sotsiaalsete suhete ning kontaktide loomisele ja arendamisele;

- aitab kaasa lapse tööoskuste arendamisele ja tööharjumuse kujundamisele;
- abistab ning juhendab last haridusasutuses arendus- ja õppeprotsessis osalemisel;
- loob turvalise keskkonna;
- aitab luua tingimused võimalikult iseseisvaks toimetulekuks.

Vanema roll teenuseosutajaga suhtlemisel

Lapsevanem jagab tugiisikule olulist infot lapse tervisliku seisundi, ravimite tarvitamise, tavapärase päevakava, harjumuspärase käitumise, emotsionaalsete väljendusvormide, meelis- ja häirivate tegevuste, sh pere tavade ja väärtuste kohta. Lapsevanem edastab tugiisikule või tugiisiku teenuse korraldajale ka erialaspetsialistide nõuanded ja soovitused lapse igapäevategevuste läbiviimise kohta.

Teenuse korraldamine kohalikus omavalitsuse üksuses

Teenuse osutamisel on oluline teenuse sisu kirjeldada kohaliku omavalitsusüksuse õigusaktis ja/või teenuse osutamise lepingus, et teenuse saaja, tugiisik ja rahastaja saaksid teenuse sisust ja eesmärkidest ühtemoodi aru. Isikule võib samaaegselt tugiisikuteenusega osutada ka muid tema toimetulekut soodustavaid, säilitavaid, toetavaid ja parandavaid teenuseid. Laps võib saada samaaegselt mitut erinevat teenust, aga otsene teenuseosutaja ei või olla üks ja sama isik. Lapse tugiisik võib osutada lapsele muid teenuseid juhul, kui tal on selleks sobiv ettevalmistus. Teiste teenuste osutamine tugiisiku poolt ei või olla samaaegne tugiisikuteenuse osutamisega.

Sotsiaalhoolekande seaduse järgi kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus sotsiaalhoolekandelise abi andmise korra, mis peab sisaldama vähemalt sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldust ja rahastamist ning nende taotlemise tingimusi ja korda. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada sotsiaalteenuseid ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest kohaliku omavalitsuse üksuse kehtestatud tingimustel ja korras.

Raske ja sügava puudega laps, kelle abivajadust ei ole võimalik rahuldada ühekordse meetmega on Lastekaitseaduse kohaselt abivajav laps, kellele tuleb abi osutada juhtumikorralduslikul põhimõttel. Teenuse vajadus peab olema ära hinnatud kohaliku omavalitsuse töötaja poolt ning sisestatud sotsiaalteenuste ja – toetuste andmeregistris STAR programmi juhtumiplaani tegevuskava alla.

TEENUSE OSUTAMINE

Teenuse osutamise aeg

Tugiisikuteenust osutatakse üksnes päevasel ajal, kui laps vajab kõige enam juhendamist, abistamist ja toetust. Täpsem teenuse pakkumise aeg fikseeritakse teenuselepingus.

Tugiisikuteenus lapse kodus

Lapsevanem annab teada kodustest reeglitest ja kokkulepetest (söömise ja magamise kohad ning ajad, nutiseadmete kasutamine, televiisori vaatamise ajad, keelatud tegevused jms.)

- Tugiisik kasutab lapse kodus olevaid esemeid ja vahendeid heaperemehelikult.
- Tugiisik ei ole üldjuhul lapsega kodus lapse haiguse ajal. Erijuhud on eelnevalt kokku lepitud (tugiisiku-lapsevanema-rahastaja omavahelises lepingus).

- Tugiisiku tööülesannete hulka ei kuulu pere teiste laste hoidmine, hooldamine, õpetamine ega muude teenuste osutamine.
- Tugiisiku tööülesannete hulka ei kuulu majapidamistööd (pesu pesemine, triikimine, koristamine jne) välja arvatud juhul, kui need tegevused kuuluvad lapsega seotud igapäevategevuste juurde – näiteks lapse juhendamine igapäeva tegemistes.

Tugiisikuteenus haridusasutuses

Lapse erivajadustest tingitud personaalne abistamine haridusasutuses võib olla korraldatud nii haridusasutuse tugipersonali kui tugiisikuteenuse kaudu. Koolieelse lasteasutuse erirühmades ja erivajadustega laste koolis kuuluvad põhipersonali hulka lisaks õpetajatele ka erinevad tugispetsialistid ning sel juhul on oluline kõikide osapoolte kaasamine teenuse vajaduse hindamisse.

Teenuse vajaduse hindamine toimub juhtumipõhiselt. Haridusliku erivajaduse hindamiseks, sh tugiisiku õpikeskkonnas kaasamise vajaduse täpsustamiseks ja sobilike hariduslike meetmete soovitamiseks on lapsevanemal võimalus pöörduda õppenõustamise teenusele.

Haridusasutuses last juhendav ja abistav tugiisik kaastakse last toetavate spetsialistide (õpetajad, tugipersonal jt) võrgustikku. Võrgustiku koostöös täpsustatakse erinevate osapoolte ootused koostööle ning määratletakse rollid (kohustused, vastutus, õigused, vajalikud ajamäärad jms). Ühiselt arutatakse läbi ootused koostööle, määratletakse tugiisiku roll meeskonnaliikmena, lepitakse kokku tööülesanded, vastutus ja õigused. Haridusasutuses käiva lapse puhul teavitab õpetaja või lapsevanem tugiisikut lapse individuaalses arenduskavas või arenguvestlusel kokku lepitud olulistest eesmärkidest ja tegevustest.

Koostöös teavitatakse ja juhendatakse tugiisikut lapse arengu toetamiseks vajalikest toimingutest, mis on vanemaga täpsustatud lapse arenguvestlusel ning fikseeritud lapse individuaalses arenduskavas.

Tugiisikuteenuse pakkumisel haridusasutuses tuleb arvestada, et:

- lapse tugiisik tegeleb ainult lepingu alusel määratud lapse (kokkulepitud tingimustel) toetamisega ning ta ei saa samal ajal pakkuda tugiisikuteenust kahele või enamale lapsele;
- lapse tugiisik ei saa samaaegselt olla klassis või rühmas õpetaja;
- laps kaasatakse kõikidesse ea- ja jõukohastes tegevustesse ning tugiisikuteenusel olevat last ei eraldata eakaaslaste tegevusest tema erivajaduse tõttu;
- juhul kui laps vajab tegevustest, sh kollektiivist eemaldamist tegutseb tugiisik eelnevalt võrgustikukoostöös kokkulepitud tegevuskava alusel;
- tugiisik toetab last õppeprotsessis (kuulab õpetaja korraldusi ja juhendab vajadusel), ta ei vastuta lapse õppeprotsessi korralduse ja õpitulemuste eest;
- tugiisikul puudub õigus täita õpetajaabi või abiõpetaja rolli, ta ei tohi tugiisiku teenust pakkudes juhendada rühma või klassi.

Tugiisikuteenus vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses jms

Tugiisik võib lapsele olla saatjaks ka vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses või muudes avalikes kohtades, kus laps vajab lisatuge. Tugiisik võib lapsega suhtlemiseks kasutada ka telekommunikatsioonivahendeid, kui see on eelnevalt lapsevanemaga kokku lepitud. Teenusega seotud kulutusi - kino, muuseumi, teatri või muud piletid; ühekordsed

transpordivahendi kasutamise seotud kulutused jms hüvitab lapsevanem või teenuse tellija (näiteks kohalik omavalitsuse üksus). Rahaline maht ja arveldamise kord peavad olema eelnevalt osapoolte vahel kokku lepitud ning lepingus fikseeritud.

Oluline on infovahetus lapsevanemaga - lapse edusammudest või ettetulnud probleemsetest olukordadest väljaspool kodu viibitud ajal.

Tugiisik lapse saatjana transpordis, liikluses jms.

Linnaruumis või liikluses osalemine toimub lapsevanema ja tugiisiku omavahelisel kokkuleppel.

Tugiisik vastutab lapse heaolu ja turvalisuse eest transpordivahendisse sisenemisel, selle kasutamisel ja väljumisel. Vastavalt ühistranspordi seaduse § 34 on puudega lapsele ette nähtud tasuta sõit riigisisel liinil (kaasa arvatud kommertsliin) raudtee-, maantee- ja veeliikluses. Sõidusoodustusele õigust omav isik peab ühissõiduki juhi või muu kontrollimisõigusega ametiisiku nõudmisel esitama sõidusoodustuse õigust tõendava dokumendi. Ühistranspordi seadus § 36 sätestab sõidusoodustused ka puudega lapse saatjale, mis võib olla kuni 100 protsenti pileti täishinnast. Soodustuse ulatuse määrab kas linna – või vallavolikogu või veeliikluse valdkonna eest vastutav minister.

Kohaliku omavalitsusüksuse poolt korraldatavas sotsiaaltranspordis võib vajadusel olla lapsele täiendavalt saatjaks ka tugiisik.

Teenuse finantseerimise/ maksumuse põhimõtted

Riik on läbi toetusfondi sihtotstarbeliselt eraldanud kohalikele omavalitsustele (osaliseks toetamiseks riigi eelarve võimaluste piires) rahalised vahendid raske ja sügava puudega laste sotsiaalteenuste rahastamiseks.

Kohalikel omavalitsustel on kohustus tagada vastavalt raske ja sügava puudega laste abivajadusele tugiisiku- ja muude sotsiaalteenuste korraldamine. Eraldatavaid vahendeid võib kasutada lisaks tugiisikuteenusele ka teisteks sotsiaalteenusteks, mis aitavad vähendada raske ja sügava puudega lapse perekonna hoolduskoormust või puudest tulenevaid lisavajadusi.

Sotsiaalhoolekande seaduse § 16 lõike 1 alusel võib isikult võtta temale või tema perekonnale osutatava sotsiaalteenuse eest tasu. Võetav tasu on teenuse mahust, maksumusest ja teenust saava isiku ning tema perekonna majanduslikust olukorrast. Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab enda osutatava sotsiaalteenuse eest võetava tasu tingimused ja suuruse. Tasu võtmise otsustab teenuse eest tasuv või teenust osutav asutus. Sotsiaalteenuse eest võetava tasu suurus ei tohi olla teenuse saamisel takistuseks.

TEENUSE TAOTLEMINE

Teenuse taotlemine ja vastutav isik

Tugiisikuteenust on õigus taotleda raske ja sügava puudega lapse hooldusõigust omaval isikul (lapsevanem ja eestkostja) või lapse perekonnas hooldajal, kelle enda ja lapse elukohana on registreeritud Eesti Vabariik.

Teenuse taotlemiseks tuleb lapsevanemal pöörduda avaldusega kohaliku omavalitsuse üksuse poole, kus vanemale selgitatakse teenuse saamise tingimusi ja korda.

Kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaal- või lastekaitsetöötaja on juhtumikorraldaja, kes koostöös lapsevanemaga hindab lapse teenuse vajaduse. Teenuse taotlemise ja vajaduse andmed kajastatakse lapse juhtumiplaanis STAR programmis. Kohaliku omavalitsuse töötajal on õigus taotluse juurde küsida taotlejalt täiendavaid dokumente või muud lapse kohta käivat täiendavat infot.

Teenust saab kohalik omavalitsusüksus osutada ise (võtab tööle tugiisikud); korraldada teenuse kättesaadavuse läbi oma allasutuste või osta teenust ühelt või mitmelt teenusepakkujalt. Igal juhul on kohaliku omavalitsuse lastekaitse- või sotsiaaltöötaja roll teenuse vajadust ja eesmärkide täitmist perioodiliselt hinnata.

Teenuse osutamisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse üksuse ja/või teenuse osutaja välja töötatud teenuse osutamise korrast, mis sisaldab:

- teenusele seatud nõudeid;
- klienditeeninduse standardit (nt sotsiaalala töötaja eetikakoodeks);
- tagasisidesüsteemi (nt rahuolu-uuring);
- kaebuste lahendamise protseduuri;
- kvaliteedi tagamise ja tulemuslikkuse hindamise süsteemi.

Teenuse vajaduse hindamine

Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab tugiisikuteenuse andmise korra, mis peab sisaldama teenuse kirjeldust ja rahastamist ning taotlemise tingimusi ja korda.

Raske ja sügava puudega laste puhul peab kohaliku omavalitsuse üksus hindama teenuse vajaduse iga lapse puhul eraldi.

Teenuse vajadus hinnatakse kohaliku omavalitsusüksuse poolt ja fikseeritakse lapse juhtumiplaanis. Teenuse vajaduse hindamisel saab võtta aluseks lapsele eelnevalt koostatud rehabilitatsiooniplaani, haridusasutuse arenduskava või muid asjakohaseid dokumente ja hinnata teenuse vajadus hindamisvahendi toel.

Kui isik või tema lähedased finantseerivad teenust kogu ulatuses ise, võib teenuseosutaja poole pöörduda ka otse ilma kohalikku omavalitsuse üksust kaasamata.

Erandjuhul otsustab kohalik omavalitsusüksus teenuse osutamise vajaduse ilma lapse seadusliku esindaja nõusolekuta.

Kohaliku omavalitsuse üksus aitab teenusesaajat teenust vahetult osutava isiku valikul, jagab informatsiooni tugiisikuteenuse saamise võimalustest, teenust osutavatest organisatsioonidest, erinevatest teenuse rahastamise allikatest jne.

Vajalikud dokumendid

Vajalike dokumentide loetelu kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus. Dokumente võib paluda näha ka teenuseosutaja, juhul kui lapsevanem ei soovi dokumente teenuseosutajale esitada võib teenuseosutaja keelduda teenuse pakkumisest.

Dokumendid, mida kohaliku omavalitsuse üksus võib lapsevanemalt küsida

- avaldus teenuse saamiseks (kohaliku omavalitsuse üksuse välja töötatud vorm) avaldusele on märgitud kõik olulised kontaktandmed ja võrgustikuliikmed);
- lapse abivajaduse kirjeldus, kus lapsevanem põhjendab teenuse saamise vajaduse, iseloomustab last, kirjeldab tema oskusi, võimeid, käitumise eripära, hooldamise eritingimusi, abivahendite kasutamist jne
- otsus puude raskusastme ja lisakulude tuvastamise kohta;
- vajadusel lapse rehabilitatsiooniplaan;
- üle 16. aastaste laste puhul töövõime hindamise otsus;
- vajadusel maakondliku või üleriigilise nõustamiskomisjoni soovitus;
- vajadusel lapse iseloomustus haridusasutusest;
- vajadusel lapse ravimiskeem - lapsele, kes vajab ravimeid, on koostatud lapsevanema poolt allkirjastatud ravimiplaan, mis antakse koos ravimitega üle teenuse osutamise eest vastutavale isikule.

Teenusele suunamine

Teenusele suunamise aluseks on lapse seadusliku esindaja esitatud avaldus ning kohaliku omavalitsusüksuse sotsiaaltöötaja või teenuseosutaja hinnatud vajadus taotletava teenuse järele. Kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaaltöötaja teavitab lapsevanemat otsusest ning kui lapsel on õigus teenust saada, soovib või aitab leida sobiva teenuseosutaja. Kui hindamise käigus taotletava teenuse vajadust ei tuvastata, soovib kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja lapse abistamiseks teisi meetmeid.

Teenuse osutamise alustamisel teavitatakse isikut suuliselt või kirjalikult tema õigustest ja piirangutest teenuse saamise ajal.

Teenuse osutamiseks sõlmitakse kahe- või kolmepoolne kirjalik leping teenuse korraldaja, lapse seadusliku esindaja ning teenuseosutaja ja/või haridusasutuse vahel.

Lepingusse märgitakse osutatava teenuse sisu, maht, kestvus, olulised tingimused ning aruandluse kord. Vastavalt lapse võimele teenuse kavandamisest aru saada kaasatakse ka laps ning arvestatakse tema arvamusega.

Menetluse pikkus

Vastavalt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise seadusele tuleb avaldusele vastata viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest või kätte saamisest. Erilise vajaduse korral lähtuvalt vastamise keerukusest võib vastamise tähtaega pikendada kuni kahe kuuni. Isikut teavitatakse vastamise tähtaja pikendamisest ja pikendamise põhjustest. Kui isik jätab koos avaldusega esitamata nõutud andmed või dokumendid või kui avalduses on muid puudusi, saab määrata puuduste kõrvaldamise tähtaja. Tähtpäevaks puuduste kõrvaldamata jätmisel võib jätta avalduse läbi vaatamata.

Teenuse osutamise maht

Teenuse maksimaalse mahu määrab iga kohaliku omavalitsuse üksus enda kehtestatud korras või juhtumipõhiselt. Teenuse osutamise sagedus ja kestus sõltuvad teenuse kasutamise vajadusest ning rahaliste vahendite olemasolust.

TEENUSE OSUTAJA

Teenuse osutaja võib olla füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, kohaliku omavalitsuse üksus ja riik täidesaatva riigivõimu asutuste kaudu. Teenuse tulemuslikkuse huvides on oluline,

et tugiisik ja teenusesaaja omavahel sobiksid, seetõttu on teenusesaajal õigus enne lepingu sõlmimist tugiisikuga kohtuda.

Teenuseosutaja:

- korraldab tugiisikute otsimist, värbamist, ettevalmistust, tööle asumist ning igapäevast tööd;
- loob kontakti haridusasutusega ning selgitab sealsetele töötajatele teenuse osutamiseiga seotud tingimusi;
- aitab lahendada tugiisikutel igapäevatoos tekkinud küsimusi.

Teenuse korraldamise eest vastutavad isikud hoiavad kontakti kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga (kes on lapse juhtumikorraldaja), annavad tagasisidet teenuse osutamise kohta (tegevused, eesmärkide täitmine, vajaduse muutus jms.)

Nõuded personalile

Tugiisik vastab soovituslikult järgmistele nõuetele:

- täisealine isik;
- läbinud tugiisiku koolituse ja/või töötanud eelnevalt teenuse sihtgrupiga;
- sobib teenuse saajaga.

Tugiisiku töös on väga olulised isikuomadused ja suhtlemisoskus. Kasuks tuleb rahulikkus, oskus kuulata ja realistlikke eesmärke seada, tunnustamisoskus ja optimism.

Tugiisik peab läbima korrapärase tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes, sealhulgas iga kahe aasta järel kopsude röntgenuuringu ja tal peab olema tervisekontrolli läbimise kohta perearsti poolt väljastatud tervisetõend, kui tema töötamise asukoht on lasteasutuses (näiteks lasteaed või kool). Töötamise ajal vastutab kehtiva tervisetõendi olemasolu eest tööandja.

Tugiisik oskab näha erivajadusega last tervikuna ja suhelda lapse ning tema pere ja lähedastega. Teab oma vastutust lapse ohutuse ja turvalisuse eest ning tegutseb vastavalt olukorrale. Peab kinni vastastikuse usalduse, lugupidamise ja konfidentsiaalsuse põhimõtetest.

Teenust ei tohi vahetult osutada isik (alus Sotsiaalhoolekande seadus §25):

- kes on süüdi mõistetud tahtlikult toimepandud kuriteo eest (teenuseosutaja- või korraldaja kontrollib andmeid karistusregistrist);
- kes on teenuse saaja ema/isa või vanaema/vanaisa;
- kes elab alaliselt või püsivalt samas eluruumis teenuse saajaga.

Tugiisik peab vastama Sotsiaalhoolekande seaduse §129 lõige 1 punktides 3-6 sätestatud tingimustele:

- temalt ei ole perekonnaseaduses sätestatud alustel hooldusõigust ära võetud või seda ei ole piiratud;
- teda ei ole kõrvaldatud eestkostja ega hooldaja kohustuste täitmisest;
- ta vastab lastekaitse seaduse § 20 sätestatud nõuetele - lapsega ei tohi töötada isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi karistusseadustiku §-des 113, 114, 116, 133-133³, 141-145¹, 175, 175¹ või 178-179 sätestatud kuriteo eest;
- tal ei ole sõltuvust alkoholist, narkootikumidest ega psühhotroopsetest ainetest.

Soovitused tugiisiku töö korraldamiseks

Tugiisik on palgaline töötaja, kes töötab töölepingu või käsunduslepingu alusel.

Tugiisiku tööle asumisel on soovitatav sissejuhatava koolituse korraldamine teenuseosutaja poolt, kus käsitletakse erinevaid asjakohaseid teemasid (tugiisikuteenuse osutamise alused ja eetika, esmaabi, seadusandlus, enamlevinud haigused ja erivajadused).

Vastavalt teenuseosutajate võimalustele korraldatakse tugiisikutele täiendkoolitusi ning supervisioone. Organisationsioonides arendatakse välja koolitus- ja tööjuhendamise süsteem tugiisiku töö paremaks korraldamiseks.

KLIENDI TAGASISIDE JA ÕIGUS

Lähtutakse kohaliku omavalitsuse ja/või teenuseosutaja välja töötatud teenuse osutamise korrast, arvestades eelkõige:

- klienditeeninduse standardit (nt sotsiaalala töötaja eetikakoodeks);
- tagasisidesüsteemi (nt rahuolu-uuring, tagasiside küsimustikud, kaebuste ja ettepanekute vormid), kaebuste lahendamise protseduuri.

Seadusandluses puuduvad viited tugiisikuteenuse järelevalve teostamise korralduse kohta. Oluline on teenuse korraldajale anda tugiisiku, lapsevanema ja teiste võrgustiku liikmete poolt regulaarselt ülevaadet lapse olukorrast ja teenuse mõjust. Vajalikud on perioodilised arutelud tugiisiku, lapsevanema ja sotsiaaltöötaja vahel, et hinnata teenuse asjakohasust ja mõju lapse arengule.

TEENUSE OSUTAMISE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID

- Haldusmenetluse seaduse § 14-15 sätestavad taotluse esitamise korra ja taotluses esinevate puuduste kõrvaldamise võimalused
- Isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 2 p 3 on välja toodud, et andmed tervises seisundi ja puude kohta on delikaatsed;
- Isikuandmete kaitse seaduse §10 lg 1 sätestab, et isikuandmete töötlemine on lubatud üksnes andmesubjekti nõusolekul;
- Koolieelse lasteasutuse seadus §14 toob välja erivajadustega laste õiguse kasvada ja areneda elukohajärgses lasteasutuses;
- Lastekaitse seaduse § 18 lg 2 määratleb lapsega töötava isiku;
- Lastekaitse seaduse § 20 toob välja lapsega töötava isikuna töötamise piirangud;
- Märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seadus § 6 sätestab taotlusele vastamise tähtaja;
- perekonnaseaduse §113-114 sätestab vanemate ja lapse üldise õigussuhte;
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse 4.jagu käsitleb haridusliku erivajadusega õpilase õppekorralduslikud erisused;
- Sotsiaalhoolekande seaduse § 129 lg 1 p 3-6 sätestab lisanõuded tugiisikule;
- Sotsiaalhoolekande seaduse § 14 lg 2 reguleerib sotsiaalhoolekandelise abi andmise korra;
- Sotsiaalhoolekande seaduse § 16 sätestab sotsiaalteenuste eest võetava tasu;

- Sotsiaalhoolekande seaduse § 23-25 sätestab tugiisikuteenuse eesmärgi, sisu, kohaliku omavalitsuse üksuse kohustused ja nõuded teenust vahetult osutavale isikule;
- Ühistranspordiseadus § 32 lg 3 sätestab puudest tuleneva sõidusoodustuse olemasolu tõendi;
- Ühistranspordiseadus § 34 määratleb tasuta sõidu õiguse riigisisisel liiniveol;
- Ühistranspordiseadus § 36 määrab ära sõidusoodustuse alla 16 aastase puudega lapse saatjale;

Teenusekirjelduse muutmise ettepanekutega võib pöörduda Sotsiaalkindlustusameti Lastekaitse osakonna poole.

KOOSTAJAD

Vastutav koostaja:

Ebeli Berkman, Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonna arengutalituse puudega laste tugiteenuste projektijuht.

Töögrupi liikmed:

Airi Maasalu, Saku Vallavalitsuse lastekaitse peaspetsialist;

Anneli Habicht, Eesti Puuetega Inimeste Koja tegevjuht;

Eve Illisson, Nöörimaa Tugikodu juhataja;

Liina Lokko, Otepää Rehabilitatsioonikeskus OÜ juhatuse liige;

Marilyn Küünarpuu, Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonna arengutalituse põhja piirkonna koordinaator;

Maris Raudam, SA Innove nõustamiskomisjonide peaspetsialist;

Merit Korbe, Sotsiaalministeeriumi peaspetsialist;

Talvi Karbe, Tallinna Perekeskuse sotsiaaltöötaja;

Tuuli Varik, Lääne-Nigula Vallavalitsuse lastekaitse ja sotsiaaltöö spetsialist;

Ursula Rاندlaine, Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonna arengutalituse ida piirkonna koordinaator.